

LITERATURA CATALANA (1936 - 1939) -

PANORAMA GENERAL: INSTITUCIONS

La cultura i literatura catalanes han sofert una sèrie de manipulacions i repressions, a tots nivells, d'ençà que el general Franco es va fer amb el poder, que lògicament han portat a una desconeixença i manca d'informació general que s'oposar al dia. El silenci a que hem estat obligats ha fet que la recopilació de dades fora cada cop més difícil, doncs les publicacions, unes s'han perdut i d'altres només es poden trobar als arxius d'exilats i col·leccions particulars. Malgrat tot, intentarem de perfilar una visió molt general d'aquests tres anys, aprofundint preferentment en aquells autors, treballs i publicacions que pertanyen a la zona republicana.

Per tal d'aconseguir una victòria que, en aquells moments, es creia indispensable estimular la moral de lluita, mitjançant qualsevol mitjà literari i per tant, deixar enrera els conceptes de literatura com element de distinció i prestigi d'autors determinats; hi havia, doncs, una gran preocupació per portar la cultura a les capes populars i fou a partir del 19 de juliol de 1936 quan la Generalitat es va convertir en el centre d'activitats culturals amb la creació de la Conselleria de Cultura.

La Conselleria de Cultura, a mans dels membres d'Esquerra Republicana, va passar a mans de Ventura Gassol, que fou el president fins a finals del 36, substituït per Antoni Esbert i aquest per l'Honorable Tarradellas, que va ser el cap només un temps, i finalment, va fer-se'n càrrec en els últims dies Pi-Sunyer que fou el gran promotor de l'entitat.

Entre altres activitats, la Conselleria va desenvolupar la tasca de promoure una sèrie de

comissariats, i entre ells el de Propaganda, portat al començament per Jaume Miravittles, que va tenir una gran força durant el període de guerra, car era la institució més popular.

Les seves funcions més interessants eren les d'assolir la propaganda al front i a l'estranger, i mantenir la moral a la rereguarda. Tota mena de textos, ja fossin literaris, artístics, polítics, infantils foren publicats en català, anglès i francès, i es donà també molta importància a la tipografia que jugava molt amb els colors vermells...

D'entre les publicacions que potser més ressò van tenir, cal esmentar «Bambú se'n va a la guerra» que va ser llibre, cançó i pel·lícula.

Fets de gran transcendència eren les creacions de llars catalanes a l'estranger, per tal de mantenir les relacions amb l'exterior, organització de viatges per a intel·lectuals, confecció de l'auca, com

lectura senzilla i de fàcil adquisició, cartells, titelles, coros, sardanes, emissions radiofòniques, sistema d'altaveus per a recitar poemes, setmanaris, documents cinematogràfics (Laia films), etc..

Es convocaren premis literaris com el Folguera de poesia, Iglesias de teatre, Maragall d'assaig, Oller de contes i Almirall de periodisme, i evidentment són premiats tots aquells autors que tenen una gran activitat revolucionària, més que rigor literari, i donin la ja esmentada moral de lluita, que era el que calia per tenir el poble conscienciat. De gran importància foren els serveis de cultura al front, amb biblioteques, publicacions quinzenals, recitals, concursos literaris, i la creació d'una antologia titulada: «Poesia de guerra»

Tot això fa que una gran activitat cultural popular, no coneguda abans, sigui d'alguna manera el suport que mou als soldats i al poble a seguir lluitant per les seves llibertats.

El següent poema d'Agustí Bartra a l'any 1937 és prou representatiu d'aquells dies:

El vent udola baixant dels cims. Duc al pit frescor de tenebres.

No sé quina amenaça o perill em sotja i em fa bategar el cor i posa ales al meu cos fatigat.

Córrer! Cap a on? No hi ha Nord, ni Sud, ni Est, ni Oest!

Només córrer! Córrer, sense sentir-me ja córrer, entre una folia d'arbres i estrelles.

Podria aturar-me el record d'un bes o el d'una mà que un dia va acariciar-me els cabells.

Una veu amiga podria embridar la meva cursa nocturna.

*I, tot d'una, la joia!
Esquinçant vels de mort, una alegria vital esbatega dins meu, com un ocell colpit de llum nova.*

Brolladors de música s'aixequen de totes les meves passes.

tot el que ara toqués s'estremiria amb una por esclava,

i ja veig, enllà de l'últim arbre, la Rosa on dormen el Nord, el Sud, l'Est i l'Oest ...

Francesc Vernet Llobet

